

ТЕМА 1. Понятие за право на интелектуална собственост

Интелектуалната собственост според някои автори се обособява в 2 големи групи: **индустриална собственост и художествена собственост**. Като в техните обяснения художествената се припокрива с интелектуална. Основното отграничение е базирано на спецификата на обектите.

За *индустриалната собственост* това е патентоспособността, търговска марка, полезен модел и др. Тъй като същите имат пряко отношение към индустриалните отношения.

Към *втората група* влизат произведенията на науката, литературата и изкуството.

Няма единно **определение за интелектуална собственост**. В отделните източници се срещат дефинитивни правни норми, които нямат изчерпателен характер. Добър пример за такава дефиниция се открива в Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост. Според нея определението се основава на това какво се включва в индустриалната собственост и какъв е обхвата на тази закрила. С оглед разпоредбата на чл.1 ал.2 от цитираната конвенция, закрилата на индустриалната собственост има обект на закрила патентите за изобретения. В случая това предложение е спорно в литературата. Дискусионността се изразява основно в това дали патента е обект на закрила или самото изобретение. Надделява схващането, че обекта на закрила патентоспособното изобретение, тъй като патентът сам по себе си е административен акт.

Следващ обект по тази конвенция са **полезните образци, търговските марки, знаците за услуги, указанията за произход, както и нелоялната конкуренция**. Даденото определение предполага съответното обяснение, а именно – по първото определение на дефиницията. **Патент за изобретение**, сам по себе си патента издаден по надлежния ред, удостоверява възникването на субективно право за използване и разпорежда със съответното изобретение.

На второ място в интелектуалната собственост се включват правата върху полезни модели. **Полезните модели** - в литературата са известни като „малки изобретения”, това подсказва наличието на заниженост на критериите при констатирането им и съответно защитата.

Права върху промишлен дизайн – представлява видимият външен вид или самото естетическо оформление на даден продукт.

Права върху търговска марка – тя е знак, чието предназначение е да отличава стоки и услуги на един производител, от идентичните такива на друг производител.

Права върху географски означения – географското означение има следните предназначения:

1. Да покаже съответното географско място на произвеждане на стоката;

2. Да окаже, че качествата на тази стока се дължат на факта, че тя произхожда именно от това географско място, т.е. основава се на връзката между особеностите на съответния регион и качествените характеристики на продукта.

В съдържанието на интелектуалната собственост се включва и **нелоялната конкуренция**. В литературата се определя като „негативен обект на закрила“. Нелоялната конкуренция би могла да бъде дефинирана като акт, който въздейства негативно върху обществените отношения свързани с използването и разпореждането с обекти на интелектуалната собственост.

Както се вижда определя само границите, посредством очертаването на съответни обекти.

Втората група е интелектуална \в смисъл художествена\ дейност – тя включва обектите резултат от художествената дейност на хората в областта на науката, литературата и изкуството, в резултат, на която се съставят произведения на литературата, науката и изкуството.

ТЕМА 2. Източници на право на интелектуалната собственост - вътрешноправни и международноправни

Източниците на правото представляват словесно-документален негов израз. Те се характеризират със своята различна юридическа сила. Въз основа на тази разлика могат да бъдат подредени в определена йерархия, това е т.нар. „пирамидална структура на правото“.

1. С оглед вътрешното право източникът с най-голяма сила е Конституцията:
  - a. Разпоредба на чл.5 ал.4 – според тази разпоредба предимство се дава на ратифицираните, обнародваните в Държавен вестник и влезли в сила международни договори.
  - b. Разпоредба на чл.17 – според него правото на собственост и наследяване се гарантира от закона.
  - c. Разпоредба на чл. 39 ал.1 – всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово.
  - d. Чл. 54 ал. 2 – свободата на художественото, научното и техническо творчество се признава и гарантира от закона. Изобретателските, авторските и сродните права се закрилят от закона.
2. Закон за патентите – предназначен е да регламентира отношенията с използване, разпореждане и закрила на патентоспособни изобретения. Действието на закона по отношение на лицата обхваща както лица български граждани, така и лица от държави страни по международни договори за

- сътрудничество. Действието за времето е за в бъдеще, т.е. от момента на влизане нататък, няма ретроактивно действие.
3. Закон за авторското право и сродните му права – регламентира обществените отношения свързани със закрилата на обектите на авторското прав.
  4. Закон за промишления дизайн.
  5. Закон за марките и търговските обозначения.
  6. Подзаконовни нормативни актове –
    - a. Наредба за представителите на интелектуална собственост;
    - b. Наредба за разглеждане на спорове по закона на наредбите;
    - c. Други

Това са така наречените „преки източници“ на вътрешното право има и непреки \косвени\ източници. Това са непреки нормативни актове от вътрешното право, които имат субсидиарно предназначение, т.е. тяхното предназначение е друго, но отделни техни разпоредби намират приложение при регламентацията на интелектуалната собственост. Това са:

- Търговски закон;
- Закон за задълженията и договорите;
- Наказателен кодекс;
- ГПК.

Международни източници:

- Парижка конвенция за защита на интелектуалната собственост;
- Договор за патентно коопериране;
- Универсална конвенция за авторското право;
- Бернска конвенция за закрила на литературните и художествените произведения.

ТЕМА 3. Понятие за обекти на права на интелектуална собственост

- видове

Тази част от богатата за усвояването на полезните свойства, на които правото определя съответен ред и форма посредством установяване на права и задължения, се наричат обекти на правото. В тези случаи усвояването на тяхната полезност се осъществява в рамките на правни отношения и правни връзки. Извън групата на богатата обхванати от правото остават, т.нар. ирелевантни блага. 2 са основните групи блага на правото: материални и нематериални. Обекти на интелектуалната собственост са нематериалните блага, резултат от

интелектуалната дейност на човека. Особеностите на нематериалните блага са следните:

1. Нямаат веществен материален характер;
2. Могат да бъдат изразени или въплатени в някакви материални носители, като по този начин могат да бъдат възприемани;
3. Материалните носители да могат да се възпроизвеждат;
4. Не са физически унищожими и не могат да се амортизират, той е неприложим за картините, както и в случаите, когато всички копия на дадено произведение могат да бъдат унищожени.;
5. Имат икономическа стойност, което позволява получаване на печалба;
6. Могат да бъдат обект на правни отношения и правни връзки;
7. Могат да бъдат и обекти на неимуществени права, в тази връзка влизат и изключителните права. Към изключителните следва да се разбира, че само техният носител може да ги упражнява и ако това носи някакви имуществени ползи, съответно говорим за изключителни имуществени права. Неимуществените права върху обекти на интелектуална собственост води до задоволяване на някакви духовни потребности на техният носител.

Видове обекти на интелектуална собственост – блага правният статус, на които е регламентиран от нормите съдържат се в източниците на интелектуалното право \същото е правен отрасъл, т.е. система от правни норми, които регулират обществени отношения и връзки, възникващи при и по повод обектите на интелектуалната собственост. В тази връзка обектите ще представляват, това поради което субектите на интелектуални права си взаимодействат. Втората група взаимодействие е това между субекти носители на такива права и други лица\.

1. Обособени като такива в Закона за авторското право. На основание на разпоредбите на чл.3 ал.1 **обект на авторското право** е всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по какъвто и да е начин или в каквато и да е обективна форма. Разпоредбата изчерпателно изброява видовете произведения, които могат да бъдат:
  - a. Литературни произведения;
  - b. Музикални произведения;
  - c. Сценични произведения;
  - d. Филми и други аудио-визуални произведения;
  - e. Произведения на изобразителното изкуство;
  - f. Произведения на архитектурата;
  - g. Фотографски произведения;
  - h. Графично оформление на печатно издание;